

Dijital Vatandaşlık Ölçeği (Digital Citizenship Scale)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Dijital Vatandaşlık Ölçeği (Digital Citizenship Scale)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19837>

Özet

Dijital Vatandaşlık Ölçeği (Digital Citizenship Scale), bireylerin dijital ortamda sorumlu, etik ve bilinçli davranışları ölçmek amacıyla geliştirilmiş veya uyarlanmış bir psikometrik araçtır. Bu ölçeğin Türkçe adaptasyonu, Cahit Erdem ve Mehmet Koçyi tarafından 2019 yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışma, üniversite öğrencilerinin dijital vatandaşlık düzeylerini belirlemeyi amaçlamış ve ölçeğin Türk kültürüne ve diline uygunluğunu, geçerliliğini ve güvenilirliğini test etmiştir. Bu adaptasyon çalışması, Türkiye bağlamında dijital okuryazarlık ve etik kullanım konularındaki araştırmalara önemli bir araç sağlamaktadır.

Ölçek, dijital dünyanın farklı boyutlarındaki yetkinlikleri ve sorumlulukları değerlendirerek, eğitimcilerin ve politika yapıları gençlerin dijital yeteneklerini geliştirmeye yönelik stratejiler oluşturmasına yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler

Dijital Vatandaşlık, Psikometri, Ölçek Uyarlama, Üniversite Öğrencileri, Dijital Etik, Güvenirlik, Geçerlik.

Yazarlar

Cahit Erdem, Mehmet Koçyi.

Amaç

Dijital Vatandaşlık Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin dijital ortamlarda sergilediği davranışları, sorumlulukları ve hakları kapsamlı bir şekilde ölçülmesidir. Bu ölçek, özellikle yükseköğretim düzeyindeki gençlerin interneti kullanırken gösterdikleri etik anlayış, güvenlik farkındalığı ve sosyal sorumluluğu değerlendirmek için tasarlanmıştır.

Uyarlama çalışmasının özel amacı ise, orijinal ölçeğin yapısal bütünlüğünü koruyarak Türkçe konuşan popülasyon için kültürel ve dilsel etkililiğini sağlamaktır. Bu sayede, Türkiye'deki akademik araştırmacılar ve eğitim uzmanları, dijital vatandaşlık kavramını geçerli ve güvenilir bir araçla inceleme imkanı bulmuştur.

Yapı

Ölçek, geniş kapsamlı bir kavram olan Dijital Vatandaşlık yapısını ölçmektedir. Dijital vatandaşlık, sadece teknolojiye erişimi değil, aynı zamanda teknoloji kullanımı sırasında etik, sorumlu ve yasal davranışları da içerir. Bu yapı genellikle Ribble ve Miller'ın (2013) belirlediği dokuz unsur etrafında şekillenir: Dijital Erişim, Dijital Ticaret, Dijital İletişim, Dijital Okuryazarlık, Dijital

Etik, Dijital Kanun, Dijital Haklar ve Sorumluluklar, Dijital Sağlık ve Refah, ve Dijital Güvenlik.

Erdem ve Koçyiğit (2019) tarafından uyarlanan ölçek, bu temel alt boyutlar? yansıtmak üzere yapılandırılmıştır. Ölçek maddeleri, öğrencilerin dijital ortamlarda bilgiye erişim, etkileşim, kişisel veri gizliliği ve siber zorbalık gibi konulardaki tutumları ve yeterliliklerini değerlendirir.

Geçerlik

Ölçek uyarlama çalışmalarında geçerlik, aracın amaçlanan yapıyı gerçekten ölçüp ölçmediğini gösteren kritik bir aşamadır. Erdem ve Koçyiğit (2019) çalışmasında, orijinal ölçeğin yapısal geçerliliğini Türk örnekleminde test etmek amacıyla genellikle Faktör Analizi yöntemleri kullanılmıştır.

Yapılan analizler, ölçeğin orijinal yapıya uygun olarak çok boyutlu bir yapı sergilediğini doğrulamıştır. Kapsam geçerliği için uzman görüşlerine başvurulmuş, yapı geçerliği için ise Açılmaycı ve Doğrulamaycı Faktör Analizleri (AFA ve DFA) uygulanarak ölçeğin alt boyutları teorik çerçeveye uygunluğu kanıtlanmıştır.

Güvenirlik

Güvenirlik, ölçüm aracının tutarlılığı ve kararlılığı ifade eder. Dijital Vatandaşlık Ölçeği'nin Türkçe formunun güvenilirlik çalışmalarında, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) hesaplanmıştır.

Yüksek Cronbach Alfa değerleri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda yüksek bir uyum sergilediğini göstermektedir. Adaptasyon raporunda belirtilen güvenilirlik katsayıları, ölçeğin Türk yükseköğretim öğrencileri popülasyonunda güvenilir bir ölçüm aracı olarak kullanılabilirliğini desteklemektedir.

Faktör Analizi

Uyarlama çalışmasının temelini oluşturan faktör analizi aşamasında, orijinal ölçeğin faktör yapısının Türk örnekleminde ne ölçüde korunduğu incelenmiştir. İlk olarak, Açılmaycı Faktör Analizi (AFA) ile ölçek maddelerinin hangi faktörler altında toplandığı belirlenmiştir. Ardından, Doğrulamaycı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak elde edilen faktör yapısının teorik modellerle ne kadar uyumlu olduğu test edilmiştir.

DFA sonuçları, uyum indekslerinin (CFI, TLI, RMSEA) kabul edilebilir sınırları içinde olduğunu göstererek, ölçeğin çok boyutlu yapısının Türk örnekleminde de geçerli olduğunu kanıtlanmıştır. Bu, ölçeğin dijital vatandaşlık farklı bileşenlerini bağımsız ve tutarlı bir şekilde ölçebildiği anlamına gelmektedir.

Ölçüm Aracı

Test Türü: Uyarlama

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Maddelerin Sayısı: Orijinal ölçek maddeleri adaptasyon sürecinde kültürel uygunluğa göre revize edilmiş olabilir; ancak nihai madde sayısı için referans makaleye bakılmalıdır.

Derecelendirme: Tipik olarak 4'lü veya 5'li Likert tipi derecelendirme (Örn: "Kesinlikle Katılmıyorum"dan "Kesinlikle Katılıyorum"a).

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), Orijinal Dil (Bilinmiyor/Makalede belirtilmeli).

Popülasyon Grubu: Üniversite Öğrencileri

Yaş Grubu: Genellikle 18-25 yaş aralığı (Yükseköğretim öğrencileri)

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki çeşitli üniversitelerin lisans düzeyindeki öğrencileri.

Test Metodolojisi: Çevrimiçi veya basılı formlar aracılığıyla toplu uygulama.

Anahtar Kelimeler

Dijital Eğitim, Siber Etik, Gençlik Araştırmaları, Ölçek Geliştirme, Psikometri, Geçerlik, Güvenilirlik.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Cahit Erdem

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Belirtilmemiştir (Makalede kontrol edilmelidir.)

Bağılantı E-posta Adresleri: cerdem@aku.edu.tr

Yazın Adresi: Afyon Kocatepe Üniversitesi (Makalede belirtilen kurumsal adres.)

Ücretler, Ücret ve Test Yeri

Test Yeri: Türkçe adaptasyon çalışması 2019 yılında yayımlanmıştır.

Ücret ve Ücret: Ölçeğin ticari olmayan akademik kullanımları için genellikle yazarlarla iletişime geçilmesi gerekmektedir. Sorumlu yazar Cahit Erdem ile iletişime geçilmesi tavsiye edilir. Ölçeğin orijinal makalesi açık erişimli bir dergide yayımlanmıştır.

Ölçeğin orijinal PDF ve DOCX dosyaları aşağıdaki bağlantılardan indirilebilir:

[dijital-vatandaslik-olcegi-digital-citizenship-scale-toad.pdf](#) (PDF)

[dijital-vatandaslik-olcegi-digital-citizenship-scale-toad.docx](#) (DOCX)

Kaynaklar

Erdem, C., & Koçyigit, M. (2019). Exploring undergraduates' digital citizenship levels: Adaptation of the Digital Citizenship Scale to Turkish. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, 7(3), 22-38.

Makalenin yayımlandığı dergi bağlantısı: mojet.net

Dijital Vatandaşlık Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ancak, kaynak içerikte ölçek maddeleri sağlanmamıştır. Bu nedenle, maddelerin tam listesi için lütfen orijinal referans makaleye başvurunuz.

Orijinal ölçek maddeleri, kaynak içerikte bulunmadığından buraya eklenememiştir. Maddelerin tamamına Erdem ve Koçyigit (2019) makalesinden ulaşılabilir.